

UUDISKIRI

Aprill 2019

Viisavabastus - usaldame, aga kontrollime

Marion Pajumets

Üks viis Euroopa mõjusfääri laiendada on naabritega kokkupuute ja koostöö suurendamine. Viisavabastus Lääne-Balkani ja Idapartnerluse riikidega täidab seda eesmärki. Lihtsustunud on üksteisel külas käimine, suhtlus, kultuurivahetus, töötajate liikumine ja ärisidemeid. See kõik on tore, aga kas kasvanud läbikäimine võib hõlmata ka ohte? Milliseid? Ja kuidas Eesti end kaitseb? Neile küsimustele vastab Euroopa rändevõrgustiku hiljutise [uuringu Eesti raport](#).

Viisavabastused:

2009: Makedoonia Vabariik, Montenegro, Serbia Vabariik

2010: Albaania Vabariik, Bosnia ja Hertsegoviina

2014: Moldova Vabariik

2017: Ukraina, Gruusia

Viisavabastust ei anta niisama lihtsalt

Euroopa Liit (EL) on eeltingimuseks seadnud, et viisavabastuse saamiseks peavad naaberriigid muutuma võimalikult euroopalikuks. Näiteks rände- ja varjupaiga valdkonnas peavad riigid tagama oma dokumentide turvalisuse; kontrollima tõhusalt oma piiri; kaitsma inimõigusi ja oma kodanikke, et neil poleks põhjust paluda ELis varjupaika ning võtma tagasi oma kodanikke, kes viibivad ELis seadusliku aluseta.

Kusjuures, Euroopa Komisjon kontrollib pidevalt, kas riigid tulevad nende ülesannetega toime ja väärivad jätkuvalt viisavabastuse privileegi. Vajadusel tehakse viisavabastusega riikidele ettekirjutusi; ja kui neid kuulda ei võeta, peatatakse ajutiselt viisavabastus. See võib juhtuda näiteks siis, kui kasvab organiseeritud kuritegevus neist riikidest või kui nende kodanikud jäävad ELi liikmesriikidesse kauemaks kui lubatud (viisavabastus kehtib kuni 90 päeva 180 päeva jooksul).

Tööjõuvajaduse leevendamine

Viisavabastus Balkani riikidega ei andnud Eestis kuigivõrd tunda, küll aga soodustatud liikumine endiste Nõukogude Liidu liikmesriikide – Ukraina, Gruusia, Moldova – ja Eesti vahel. Ennekõike on viisavabastus lihtsustanud ukrainlaste lühiajalist töötamist. Kui 2017. aastal registreeriti Eestis 5589 Ukraina kodaniku lühiajaline töötamine, siis 2018. aastal nende hulk peaaegu kolmekordistus. Lisaks viisavabastusele on selle kasvu taga tööjõupuudus Eestis ning mullusuvised välismaalaste seaduse muudatused, mille eesmärk oli leevendada oskustöölise puudujääki. Kui kohalikke töökäsi ei jätku, kerkivad majad välismaalaste abil.

Eesti usaldab, aga kontrollib

Suurema liikumisega on kasvanud ka ebaseaduslik töötamine ning sellega pahatihti kaasnev töötajate ekspluateerimine. Inimkaubitsemise ennetamise ning ohvrite abistamisega tegelev [MTÜ Living for Tomorrow](#) sedastab, et neil on uueks kliendigrupiks Ukraina, Valgevene ja Gruusia kodakondsusega ehitajad, kellega sõlmitakse nõuetekohane töölepingu alles kontrolli objektile saabudes; kellelt nõutav töömaht ületab töölepingus ettenähtut; kelle tehtud lisatunde ei arvestata; keda on tööandjad ähvardanud deporteerimisega ning keda on pahatihti vallandatud katseajal, et tööjõukulused optimeerida.

Politsei tuvastas 2018. a. 243 ebaseaduslikult Eestis viibiva välismaalse töötamise ja 139 juhtu, kus rikuti välismaalaste töötamise tingimusi. Mullu tuvastas politsei ka 82 juhtu, kus tööandja rikkus välismaalaste Eestis

töötamise tingimusi. Tööle värvati 17 Eestis ebaseaduslikult viibivat inimest ning keskmisest palgast madalamat maksti 3 juhul.

Välismaalaste ebaseadusliku töötamise rikkumised tööandja poolt 2013-2018

Aasta	VMS* § 300	Seadusliku aluseta riigis viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine	VMS* § 301	Töötamise tingimuste rikkumine	VMS* § 302	Palganõude täitmata jätmine	Kokku
2013	—	21	—	17	—	1	39
2014	—	19	—	5	—	2	26
2015	—	35	—	14	—	3	52
2016	—	17	—	41	—	6	64
2017	—	9	—	75	—	0	84
2018	—	17	—	82	—	3	102

* Välismaalaste seadus

Allikas: politsei- ja piirivalveamet

Karmid karistused

Samaaegselt viisavabastuste ja lühiajalise töötamise lihtsustamisega karmistas Eesti karistusi rikkumiste eest. Eelmisel suvel tõusis maksimaalne rahatrahv ebaseaduslikku tööjõudu kasutavale tööandjale 3200 eurolt 32 000 euroni. Samuti ei saa seadusliku aluseta Eestis viibivale välismaalasele tööd andnud või tema töötingimusi rikkunud ettevõtte osaleda riigihangetes. Uus on seegi, et enne tööleasumist tuleb registreerida ka näiteks Poola tööjõuvahendusfirmade kaudu Eestisse tööle tulevad ukrainlased.

Teisi probleeme, milleks seoses viisavabastusega valmistuti – varjupaigataotluste arvu kasv, riiki lubatust kauemaks jäämine, kuritegevuse kasv – Eestis olulisel määral ei täheldatud.

Loe ka uuringu [koondraportit](#) ning seda lühidalt kokkuvõtvaid [EMN Informi](#) ja [EMN Flashi](#)!

Mis saab rahvusvahelise kaitse

saajast, kui ta reisib päritoluriiki?

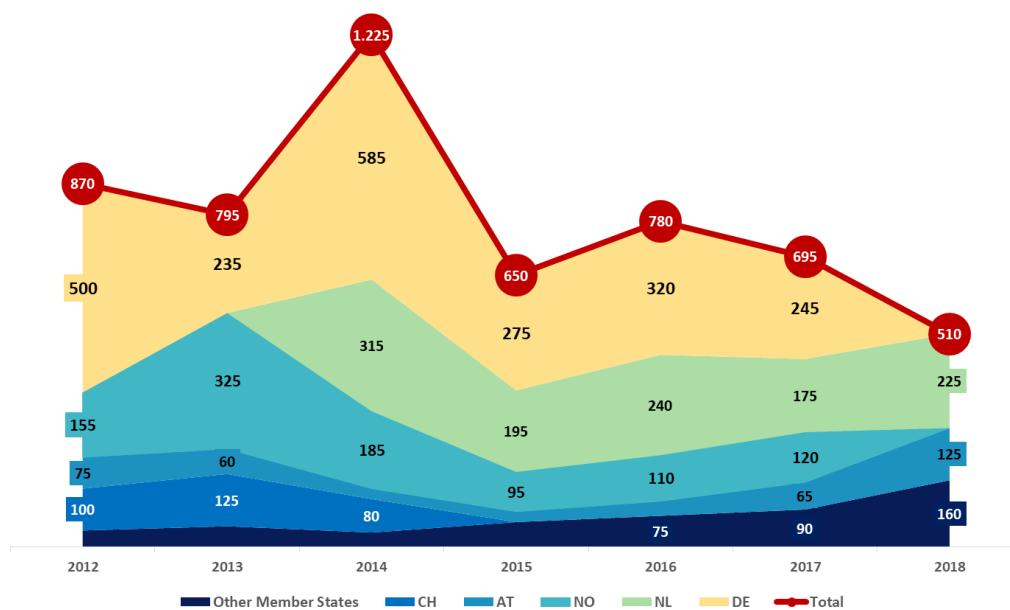
Barbara Orloff

Pagulane on välismaalane, kes põhjendatult kartes tagakiusamist rassi, usu, rahvuse, poliitiliste veendumuste või sotsiaalsesse gruppi kuulumise pärast viibib väljaspool päritoluriiki ega suuda või kartuse tõttu ei taha saada nimetatud riigilt kaitset. Nii tõstatab rahvusvahelise kaitse saaja poolt päritoluriigi külastamine või sealsete ametivõimudega ühendust võtmine küsimuse – kas ta ikka endiselt vajab kaitset? Euroopa Rändevõrgustiku mais valmiv uuring selgitab välja, kui sage see nähtus on ja kuidas reageerivad sellele ELi liikmesriigid.

Olgugi, et paljude liikmesriikide jaoks on see teema oluline, on seda üsna raske jälgida. Sageli reisivad naaberriikide kaudu ning ainuüksi välispiiriületus ei tähenda veel, et kaitse saaja oleks enda päritoluriiki reisinud. Just liikmesriigil lasub kohustus tõendada, et isik ei vasta enam kaitse andmise tingimustele. Seetõttu on ka statistika üsna piiratud ning ei pruugi kajastada nähtuse tegelikku ulatust.

Jõustunud rahvusvahelise kaitse äravõtmise otsused (kõik põhjused), 2012-2018

Allikas: Eurostat

Enamik liikmesriike teavitavad kaitse saajaid kaitse andmisel päritoluriiki naasmise tagajärgedest ja piirangutest. Siiski jõuab ametivõimudeni teavet juhtumitest, kus kaitse saajad reisivad kodumaale – olgu põhjuseks haige perekonnaliikme külastamine, pulmades ja matustel käimine või abiellumine, ettevõtluse haldamine või lihtsalt koduigatsus.

Enamik liikmesriikidest algatab tõendatud info alusel kaitse seisundi kehtetuks tunnistamise menetluse, mille käigus võetakse arvesse nii päritoluriigis viibitud aega, korduvust, vabatahtlikkust kui ka reisimise põhjuseid, sealjuures antakse inimesele võimalus esitada selgitusi. Kõige resoluutsem on kaitse äravõtmisel Ungari, kus piisab päritoluriigi külastamise faktist - selgitusi anda ei saa.

Paljudes liikmesriikidest kaasneb rahvusvahelise kaitse kehtetuks tunnistamisega välismaalase elamisloa kehtetuks tunnistamine ning lahkumisetekirjutuse tegemine. Teistes riikides hinnatakse enne lahkumisetekirjutuse tegemist rahvusvahelise kaitse staatuse kaotanud välismaalase individuaalseid asjaolusid, mille tulemusena võib ta saada mõnel uuel alusel elamisloa.

Eestis on alates 2012. aastast Politsei- ja Piirivalveamet vaid kahel korral algatanud kaitse seisundi kehtetuks tunnistamise menetluse põhjusel, et isik on reisinud päritoluriiki.

Tutvu enne võrdleva uuringu valmimist [Eesti raportiga!](#)

Vaata ja uuri veel!

29. märtsil 2019 toimus KUMUs

[Põhja- ja Baltimaade](#)

[rändekonverents "Haridus ja](#)

[lõimumine"](#), mille üks korraldajaid

oli EMN Eesti. Tutvu konverentsi

[ettekannete ja sessioonide](#)

[ülevaadetega](#) ning vaata ka

ürituse [videojäädvustust](#) ning

[fotogaleriid](#).

Loe kindlasti ka konverentsi

välisstudengite ja -vilistlaste

Euroopa tööturgudel rakendamise

fookusega sessiooni **Briefing Paper'it**. See võtab lühidalt kokku sessiooni peamised arutlused ja sõnumid. Briefing Paper on inglisekeelne, et saaksite seda levitada oma kooostööpartneritele üle maailma.

TRANSITION OF INTERNATIONAL STUDENTS FROM HIGHER EDUCATION TO THE LABOUR MARKET – BEST PRACTICES FROM EUROPE

Marion Pajumets
Migration Expert

OVERVIEW OF SESSION II

Nordic-Baltic Migration Conference: Education as a Driver for Integration¹, March 29, 2019

3 200 foreign degree students enrolled in Estonian Higher Education Institutions (HEIs).

Introduction

Session II of the 'Nordic-Baltic Migration Conference: Education as a Driver for Integration', organised by the European Migration Network National Contact Point for Estonia (EMN Estonia), focused on the best practices from Europe in facilitating the transition of international students from higher education to the labour market.

Student migration is one of the most important legal pathways for Third Country Nationals (TCNs) to migrate to Europe. In 2016, almost 700 000 first residence permits were issued to TCNs for the purpose of studying in the EU. In 2016, there were 2 783 land, in 2017,

In the context of the current economic growth and shortage of skilled labour in Europe, engaging international students as interns and employees is an important task.

Compared to recruiting foreign employees from abroad, making use of international students and graduates is a more time-efficient solution. They are already in the country and thus constitute considerable human capital for Member States (MSs). Not only are their degrees granted by the local HEIs, but significant investments have also been made in their adaptation and integration, both by the HEIs and students themselves. Given these significant investments, foreign students are a group of migrants who are likely to have a particularly high capacity to integrate in the receiving society.

¹ Kava, etteajate tutvused ja etteandjad leide koostööks loobitelt: <https://www.aadme.ee/et/peaosa/leide-koostoo/rabvastiku-areng/raendkoostoo-2019/> (külastatud 17.04.2019).

Session II discussed cooperation and division of labour in international student retention on different administrative levels - the EU, MSs, local governments and employers.

Nagu märkate, on EMN Uudiskiri uuenenud. Nüüdsest jõuab see teie postkasti kuus korda aastas. Tutvustame olulisi teemasid rändevaldkonnas, toetudes suuresti oma üleeuroopalise võrgustiku kogutud usaldusväärsetele andmetele.

Jagage uudiskirja ja selle **tellimise võimalust** kolleegidega!

Jälgige EMNi ka Twitteris: <https://twitter.com/EMNMigration>

© 2019 Euroopa rändevõrgustiku Eesti kontaktpunkt

Narva mnt 25, 10120 Tallinn | emn@tlu.ee

Kui sa ei soovi enam uudiskirja saada, kliki [siia](#)

Kui sa näed seda kirja moonutatult, kliki [siia](#)